

3. Приходько В.С. Бухгалтерський облік страхової діяльності: [навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів] / В.С. Приходько. – 2-е вид. – К. : Лібра, 2002. – 215 с.
4. Борисова В.А. Організаційно-економічний механізм страхування / Борисова В.А., Огаренко О.В. – Суми : Довкілля, 2004. – 194 с.
5. Проблеми захисту страхувальника від неплатоспроможності страховика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://books.efaculty.kiev.ua>.
6. Крилова А.О. Умови забезпечення платоспроможності страховика в Україні / А.О. Крилова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2004. - № 44, Ч. 2 – С. 42-46.
7. Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 04.10.2001 р. №2745-111: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 7. – С. 50.

Надійшла 14.11.2009

УДК 330.14

В. І. КУЛАКОВ

Хмельницький національний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ КОН'ЮНКТУРНИХ ЗМІН ЦІЛЮВИХ РИНКІВ

Визначено місце та роль кон'юнктурних змін цільових ринків у формуванні ефективності та конкурентного статусу підприємства. Проаналізовано наслідки кон'юнктурних зрушень для фінансового стану, інвестиційної привабливості, виробничого потенціалу та фінансових результатів роботи підприємства.

Certainly place and role of conjuncture changes of target markets in forming of efficiency and competition status of enterprise. The consequences of conjuncture changes are analysed for the financial state, investment attractiveness, production potential and financial job of enterprise performances.

Ключові слова: конкурентний статус підприємства, кон'юнктурні зміни цільових ринків, виробничий потенціал та інвестиційна привабливість підприємства.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Забезпечення сталого функціонування національних виробників на сучасному етапі розвитку економіки є неможливим без адекватної реакції на динамічні зміни ринкової кон'юнктури та політики інтегрування підсистем підприємства у єдиний управлінський комплекс, що забезпечує реалізацію заходів уникнення впливу негативних наслідків ринкових змін, отримання додаткових зисків від нових ринкових резервів.

Процеси формування ефективної політики підприємства на цільових ринках, як показує практика, мають ускладнення та появляються у неадекватній політиці у сфері управління, маркетингу, збуту, логістики, фінансового менеджменту, виробничих потужностей, інновацій тощо. Найбільш поширені недоліки роботи підприємств викликані відсутністю необхідного досвіду для повноцінного освоєння основних наукових положень менеджменту, управління ефективністю та цільовими ринками.

Сучасна практика показує, що зростання конкуренції в цілому стимулює підприємства до підвищення ефективності та самоорганізації. Водночас актуальним залишається питання відсутності повноцінного розуміння та системного бачення впливу кон'юнктурних тенденцій на виробничо-господарський потенціал та конкурентний статус суб'єкта господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функціонування підприємства в системі сучасних кон'юнктурних змін цільових ринків залишається недостатньо дослідженою темою, де головним чином, відсутні бачення стрижневої ролі управління суб'єктом господарювання на основі формування гнучкої, спроможної реагувати на ринкові виклики виробничо-господарської системи.

Разом з тим, слід підкреслити високий рівень наукового обґрунтування окремих підсистем функціонування підприємства, серед яких зокрема маркетингова, де необхідно відзначити внесок Ф. Котлер [1], Р. Дж. Еванс [2], Е. Райс, Дж. Траут [3]; формування конкурентного статусу, представниками якої є М. Портер [4]; фінансового менеджменту, вітчизняними представниками якої є А. Поддєрьогін, Є. Рясних [5] та ін. сфери.

Незважаючи на намагання у повній мірі охопити всі напрями діяльності підприємства, результати проведених досліджень головною мірою ґрунтуються на спеціалізованих для підсистем функціонування підприємства економічних положеннях. Як наслідок, формування комплексного бачення відбувається на рівні гіпотез в межах міжсистемної взаємодії напрямів виробничо-господарської діяльності бізнесових структур.

Невирішені частини проблеми. З огляду на виклики та сучасні прояви функціонування підприємства в системі кон'юнктурних змін цільових ринків невирішеною залишається проблема ефективної інтеграції всіх підсистем для забезпечення найвищої чуттєвості до ринкової кон'юнктури та отримання ефекту за рахунок новоутворених резервів зростання.

Постановка завдання. Визначити закономірності та напрями впливу ринкової кон'юнктури на ефективність та результати діяльності, охарактеризувати основні кон'юнктурні прояви формування виробничо-господарського потенціалу та конкурентного статусу підприємства.

Основний матеріал дослідження. В ході тривалого існування економічної науки господарська діяльність підприємства відзначається регулярними етапами зростання ефективності, які чергуються з негативними тенденціями. Система традиційних підходів за останні десятиліття зазнала значної трансформації на основі критеріїв чутливості підприємств до ринкової кон'юнктури.

Еволюція поглядів на значення ринкової кон'юнктури для результатів господарської діяльності підприємства логічно може порівнюватись з концепціями маркетингу. Серед останніх слід виділити підприємства, орієнтовані на виробництво в умовах дефіциту основних товарів на цільових ринках з вдосконаленням їх якості; підприємства, орієнтовані на збут з пошуком вільних збутових ніш; підприємства, орієнтовані на споживача з цільовою орієнтацією на переваги клієнтів.

З точки зору управління господарською діяльністю підприємства, відповідність кон'юктурі можлива за використання концепції маркетингу орієнтованого на цільові ринки. Перші дві форми присутності на ринках не чутливі до кон'юнктурних змін. Разом з тим, лібералізація економіки, загострення конкуренції з боку іноземних компаній, домінування "ринку споживача" свідчать на користь кон'юнктурних критеріїв управління ефективністю роботи підприємства.

Кон'юнктурний вплив цільових ринків на результати господарської діяльності підприємства виходить за межі підсистеми маркетингу, оскільки через реалізацію продукції визначає обсяг та структуру фінансових потоків, поріг рентабельності та прибуток, ліквідність та платоспроможність підприємства, окупність інвестицій та успішність реалізації інвестиційних програм, ефективність експлуатації та здатність до відтворення основних фондів тощо. Останнє суттєво впливає на політику підприємства та результати його діяльності. Приклади функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання констатують існування системних прорахунків у даній області менеджменту, критичних для їх виживання.

Не претендуючи на загальне охоплення підсистем функціонування підприємства, що гіпотетично перебувають під впливом кон'юнктурних тенденцій, слід відзначити складність процесів формування та не завжди очевидні наслідки зміни ринкових тенденцій для підприємства. Показовим у цьому напрямі є основні прояви фінансово-економічної кризи 2008-2010 рр. [6]. Сформовані на рівні світової економіки кризові тенденції призвели до погіршення кон'юнктури національного ринку з характерним зниженням обсягів споживання та реалізації, зростання валютного курсу та вартості імпортованої сировини, відтоком фінансових та інвестиційних ресурсів.

На рівні підприємства кон'юнктурні зміни спровокували зниження виробничо-господарського потенціалу. Причинно-наслідкова схема характеризується зростанням порогу рентабельності, обсягів нереалізованих запасів, зниженням оборотності фінансових ресурсів, інвестиційної привабливості, прибутковості та завантаження виробничих потужностей, загальними структурними змінами у витратах, фінансових ресурсах тощо (рис. 1).

Разом із зростанням вартості сировини, відтоку інвестиційних та фінансових ресурсів зростає собівартість виробництва, відбувається перерозподіл витрат та структури ціни, що, в свою чергу, погіршує фінансовий стан підприємства, спроможність управляти фінансовими потоками, залучати інвестиції.

У виробничій сфері, завантаження основних засобів нижче проектної потужності призводить до недоотримання ресурсів на формування амортизаційного фонду. Разом з погіршенням фінансового стану втрата технологічного потенціалу може бути охарактеризована як втрата бізнесових активів.

Сукупність перерахованих зрушень вимагає застосування антикризового менеджменту в руслі фінансового оздоровлення, структурної перебудови, зниження чисельності персоналу та відмови від частини незадіяних, дорогих, проте придатних до використання ресурсів. Останнє викликає нову хвилю втрати виробничо-господарських активів.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Таким чином, між кон'юнктурними зрушеннями на цільових ринках, виробничо-господарським потенціалом та результатами роботи підприємства існує прямий зв'язок. З іншої сторони, неможливо перенести представлену на рівні гіпотези залежність на зворотні тенденції кон'юнктури цільових ринків. Очевидна причина полягає у наявності часових лагів у формі запізнілої реакції суб'єктів господарювання на формування нових вигод та цільових ніш.

Наведені аргументи, поряд з досягненням поставленої мети, дозволяють визначити існування комплексу науково-дослідних, методологічних проблем та практичних запитань. Отримання відповіді на них забезпечує переведення проблеми з рівня апріорного аналізу в аналітичну площину, де в межах наявних проблем та практичних наслідків сучасного етапу економічних досліджень слід виділити перспективи подальшого дослідження у комплексі науково-дослідних заходів формування ефективної системи управління виробничо-господарською діяльністю підприємства на основі адекватності кон'юктурі цільових ринків. Необхідним є формулювання теоретико-методологічних засад управління підприємством на основі адаптації до ринкової кон'юнктури, в межах узагальнення наукових поглядів на виробничо-господарську діяльність, управлінських підходів до інтеграції підсистем підприємства у ринковий механізм, методологічного апарату аналізу ефективності управління цільовими ринками підприємства.

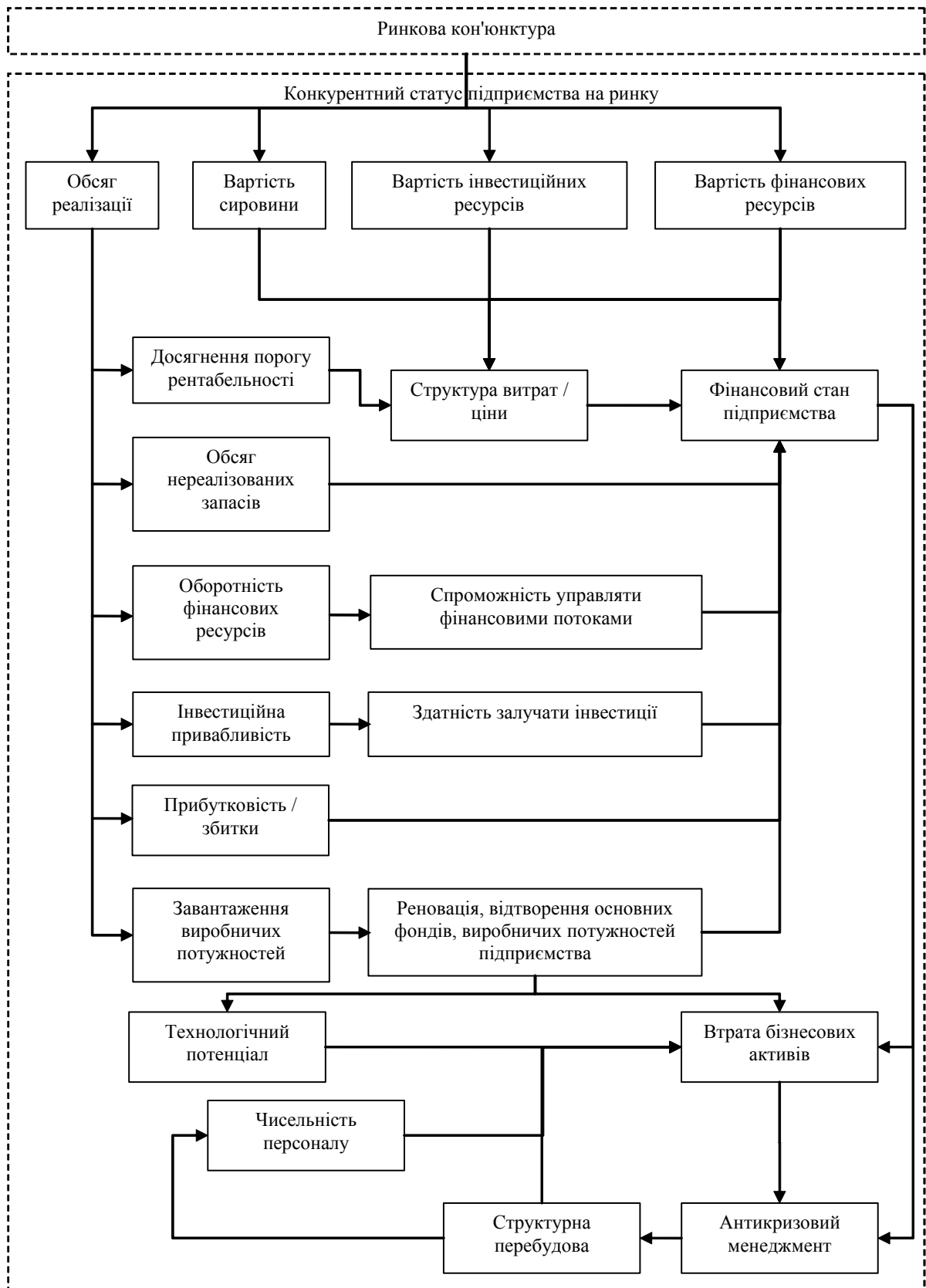

Рис. 1. Кон'юнктурні наслідки розвитку підсистем підприємства та формування конкурентного статусу

Успішне вирішення поставлених науково-методологічних проблем гіпотетично дає можливість побудувати механізм управління господарською діяльністю підприємства в системі кон'юнктурних змін цільових ринків, де поетапно були б відтворенні завдання, принципи та методологія адаптації підприємств до кон'юнктури цільових ринків.

Література

1. Котлер Ф. Я не буду извиняться за маркетинг! / Ф. Котлер // Бизнес. – К., 2006. – № 22. – С. 70–73.
2. Эванс Р. Дж., Маркетинг / Р. Дж. Эванс, Е. Райс ; [пер. с англ.] – М. : Сирин, 2002. – 308 с.
3. Райс Э. Маркетинговые войны / Э. Райс. Ж. Траут. – СПб. : Питер, 2000. – 256 с.
4. Портер М. Нужно стремиться быть не лучшим, а уникальным / М. Портер // Бизнес. – К., 2006. – № 42. – С. 80–83.
5. Орлов О. О. Планування прибутку підприємств в умовах ринкової економіки : [монографія] / О. О. Орлов, Є. Г. Рясних, Н. І. Гавловська. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 155 с.
6. Хвостенко О. А. Концептуальні засади класифікації середовища підприємства / О. А. Хвостенко // Актуальні проблеми економіки. – К., 2009. – № 5. – С. 166-174.

Надійшла 04.12.2009

УДК 338

С. Г. МЕЛЬНИК

Хмельницький національний університет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Побудовано ієрархію форм реалізації організаційного розвитку на підприємств, розглянуто існуючі у вітчизняній та зарубіжній практиці підходи до моделювання організаційного розвитку та обґрунтовано застосування найбільш ефективних з них для вітчизняних підприємств.

The hierarchy of forms of realization of organizational development is built on enterprises, the existing in domestic and foreign practice going is considered near the design of organizational development and grounded application of most effective from them for domestic enterprises

Ключові слова: організаційний розвиток підприємства, моделювання організаційного розвитку, модель Айзедиса, модель Грейнера, модель організаційного розвитку Мироненка Ю.Д. і Тереханова А.К.

Постановка проблеми. Зміна зовнішніх умов функціонування підприємств обумовлює необхідність перегляду традиційних у вітчизняній практиці форм і методів управління організаційним розвитком. Отримання суб'єктом підприємництва довготривалих конкурентних переваг нерозривно пов'язане з умінням його внутрішньої структури вчасно реагувати на зміни навколишнього середовища. Особливо актуально постає питання підтримки підприємства в бажаному соціально-ринковому (конкурентному) стані, що вимагає його безперервного розвитку як відкритої виробничо-економічної системи.

Важливою ланкою внутрішнього середовища підприємства є його організаційна складова. На жаль, у вітчизняній практиці реалізація моделей організаційного розвитку спрямована більше на всебічне інформаційне забезпечення діяльності суб'єкта господарювання з метою зменшення невизначеності його функціонування в умовах мінливого навколишнього середовища. Це обумовлює необхідність підвищення гнучкості організаційних схем управління підприємствами і швидкості організаційних змін на основі ефективного використання економічних можливостей управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організаційного розвитку знайшли відображення в дослідженнях провідних вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема Коршунової О.Д., Некрасова С.І., Некрасової Н.А., Бусигіна О.В., Клягіна С.В., Паніної О.М., Новака В.О., Родченка В.В. та інших. Незважаючи на різноманітність прийнятих у зарубіжній практиці моделей реалізації політики організаційних змін, в їх основі, на нашу думку, використано найбільш поширені моделі Айзедиса та Грейнера, які не адаптовані до реалій функціонування вітчизняних підприємств. Це суттєво ускладнює процедуру проведення аналізу, унеможливорює раціональне використання запропонованого методологічного інструментарію, робить систему менш чутливою та нездатною до своєчасного реагування на зміни оточуючого середовища. Виникає необхідність перегляду існуючих теоретико-методологічних підходів до організаційного розвитку вітчизняних підприємств.

Мета статті полягає в дослідженні існуючих підходів до моделювання організаційного розвитку підприємств та обґрунтування застосування найбільш ефективних з них для вітчизняних виробничо-економічних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. У вітчизняній та зарубіжній практиці існує багато визначень поняття організаційного розвитку підприємства (таблиця 1).

Проведений аналіз підходів до визначення організаційного розвитку дозволяє сформулювати його характерні риси для вітчизняних підприємств:

1) зміни організаційного розвитку суб'єкта господарювання обумовлені необхідністю адаптації внутрішнього середовища підприємства відповідно до вимог зовнішнього оточення;